

GR Sociaal
Sociale Dienst Drechtsteden X Drechtwerk

AB memo - Rechtmatigheidsverantwoording

Inleiding

Met ingang van het boekjaar 2023 wordt de rechtmatigheidsverantwoording ingevoerd. Daarmee verandert de rol van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur: het Dagelijks Bestuur legt verantwoording af aan het Algemeen Bestuur. De rechtmatigheidsverantwoording wordt een toelichting in de jaarrekening 2023. De spelregels rondom de rechtmatigheidsverantwoording zijn inmiddels opgenomen in de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV. Aanvullend volgen naar verwachting in mei/juni 2023 nog een notitie van de commissie Bedrijfsvoering en Auditing Decentrale Overheden (BADO) en een notitie van de sectorcommissie decentrale overheden van de NBA met nadere richtlijnen en handvatten. De rechtmatigheidsverantwoording vergt ook een nieuwe inrichting van de interne beheersing en tenslotte verandert ook de rol van de accountant.

Zoals vorig jaar bestuurlijke is besloten, is de GR Sociaal samen met BDO bezig een plan van aanpak te maken om de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording verder vorm te geven. Een stapsgewijze aanpak, die erop gericht is om, op de nieuwe situatie de interne beheersing in beeld te krijgen met behulp van een quickscan, de gevolgen voor rechtmatigheidsverantwoording in beeld te brengen, het bestuurlijke traject voor te bereiden, zodat op basis van het voorwerk tot de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording kan worden gekomen.

Met ingang van 1 januari is ook Drechtwerk onderdeel van de GR Sociaal geworden. Drechtwerk heeft eerder onder begeleiding van BDO een quickscan gedaan, de resultaten hiervan bieden een handvat en daarmee belangrijke input voor de aanpak van de GR Sociaal.

Achtereenvolgens wordt ingegaan op de aanleiding en gevolgen, op de resultaten van de voorbereidende quickscan, de bestuurlijke behandeling en het vervolgtraject. Tenslotte moet de invoering resulteren in bestuurlijke afspraken, een inrichting van een adequate controlepraktijk welke het eerst zichtbaar wordt in de managementletter 2023 en bij de jaarrekening 2023.

Aanleiding en gevolgen

Met ingang van 2023 moet het Dagelijks Bestuur zelf een rechtmatigheidsverantwoording afgeven bij de jaarrekening. Dit heeft gevolgen voor de werkwijze van de (interne) beheersing van de organisatie als ook zal de rol van de accountant hierdoor veranderen.

Uit de kadernota van de commissie BBV blijkt dat er een standaard model van de verklaring komt, de rechtmatigheid wordt beperkt tot drie rechtmatigheidsaspecten (begrotingscriterium, voorwaardencriterium en misbruik en oneigenlijk gebruik), het Algemeen Bestuur de tolerantiegrenzen kan bepalen (tot 3%) en dat bevindingen moeten worden opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering. De commissie BADO heeft op hoofdlijnen een toelichting uitgewerkt.

De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is bedoeld om de controlerende rol van het Algemeen Bestuur te versterken en te investeren in de verdere ontwikkeling van de bedrijfsvoering. Het gaat daarbij om fundamentele vragen als:

- *Op welke onderwerpen en met welke diepgang wil het Algemeen Bestuur kaders stellen en controleren?*
- *In hoeverre werkt de GR SOCIAAL rechtmatig en/of bent u als Algemeen Bestuur in control?*
- *In hoeverre is de bedrijfsvoering, interne controle en IT beheer op orde en als niet wat daar dan voor nodig om daar te komen?*
- *Is de organisatie in staat om de gestelde doelen/ambities te realiseren.*

Er zijn op hoofdlijnen drie niveaus van rechtmatigheidsverantwoording/varianten van rechtmatigheidsverantwoording te onderscheiden:

1. De minimale variant van de rechtmatigheidsverantwoording

In deze variant zorgt het Dagelijks Bestuur en de directie (in afstemming de accountant) voor een interne beheersing specifiek gericht op de rechtmatigheidsverantwoording. Dat betekent dat de interne controles zodanig systeem- of gegevensgericht gepland worden, dat het Dagelijks Bestuur tot een gedegen onderbouwd oordeel kan komen over de rechtmatigheid. De aanpak wordt vastgelegd in een overkoepelend interne controleplan en vanwege de relatie met de controle van de betrouwbaarheid afgestemd met de accountant.

2. De ambitieuze variant

In deze variant gaat het Dagelijks Bestuur een stapje verder en gebruikt de rechtmatigheidsverantwoording als impuls om de bedrijfsvoering te verbeteren. Middels een plan van aanpak wordt uitgewerkt wat de ambitie van de GR SOCIAAL is ten aanzien van de AO/IB (systeemgericht), IT- beheer en verbijzonderde interne controle (VIC). Daarbij wordt de gehele organisatie betrokken, bijvoorbeeld middels het zogenaamde 'Three Lines of Defense'-model, zodat ook de verantwoordelijke managers in de 1e en 2e lijn mede verantwoordelijk worden voor het rechtmatigheidsbeheer. Om dit ook in de organisatie vorm te geven zal meer tijd vragen.

3. De in control statement

Deze variant gaat nog een stap verder. In dit geval verklaart het Dagelijks Bestuur niet alleen rechtmatig te hebben gewerkt, maar ook dat het systeem van interne beheersing en risicomanagement toereikend is om de risico's te beheersen, ofwel dat de organisatie 'in control' is. Hiervoor moet een specifiek normenkader worden afgesproken, dat verder kan gaan dan alleen interne procedures (compliance) maar ook kan gaan over de beheersmaatregelen ten aanzien van operationele en strategische doelen. In dit normenkader zouden bijvoorbeeld ook prestaties ten aanzien van duurzaamheid (afhankelijk van de behoefte van het Algemeen Bestuur) opgenomen kunnen worden.

Kijkend naar deze drie varianten is de eerste variant toepasbaar op de GR SOCIAAL maar vraagt nog wel om verdere investering in de VIC. De tweede variant voor een organisatie als de GR SOCIAAL is het meest voor de hand liggend. Hierbij is het van belang dat uw organisatie dit ambitieniveau nastreeft, omdat dit een goede impuls kan zijn voor de bedrijfsvoering. Rechtmatigheid is immers ook de verantwoordelijkheid van de gehele organisatie en niet alleen het probleem van de verbijzonderde interne controle of concern control. De derde variant zal, zeker op korte termijn, voor veel organisaties meer tijd vergen.

Stapsgewijze aanpak interne controle

Een belangrijk instrument voor de rechtmatigheidsverantwoording 2023 is de verbijzonderde interne controle, waarbij uitgangspunt is dat de administratieve organisatie en interne beheersing zo is ingericht dat het proceseigenaarschap in de lijn komt te liggen. De rol van de verbijzonderde interne controle verandert in hoofdlijnen niet. En blijft adviseren aan de voorkant over mogelijke rechtmatigheidsvraagstukken, opzetten en uitvoeren van het interne auditplan en het rapporteren over de uitkomsten.

Eind 2022 is verkend welke aanpak het beste zou passen. Rekening houdend met het gegeven dat ten behoeve van de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording nadere consultatie en aanvullende richtlijnen vereist waren, is gekeken hoe de interne organisatie maximaal voorbereid kan zijn op de invoering, waardoor het bestuur optimaal gefaciliteerd kan worden bij de invoering. Er is gekozen voor de volgende stapsgewijze aanpak.

Stap 1: Uitgangspunten en risicoanalyse

1.1 Het bestaande normenkader analyseren in het kader van de financiële rechtmatigheid. Hierbij koppelen we het door het bestuur vastgestelde normenkader aan de materiële financiële stromen en standen in de jaarrekening.

- *Resultaat: een overzicht van de in het kader van de financiële rechtmatigheid relevante regelgeving.*

1.2 Risicobereidheid bepalen (wanneer vinden we met elkaar een kans hoog en de impact hoog).

1.3 Opstellen van een risicomatrix

Per relevante financiële stroom de zogenaamde "what can go wrong" (risico) benoemen. Bepalen van de kans en impact per risico en het plotten van risico's in een risicomatrix.

- *Resultaat: uitgewerkte risicomatrix met focusgebieden*

Stap 2: Toetsingskader en interne beheersing

2.1 Vertalen van de relevante regelgeving in het toetsingskader door vanuit de relevante regelgeving de in het kader van de financiële rechtmatigheid relevante artikelen te benoemen.

- *Resultaat: concreet toetsingskader (Soll)*

2.2 Vergelijken van de aanwezig opzet van de interne beheersmaatregelen in de lijn en de verbijzonderde interne controle (Ist) met het toetsingskader (Soll) om mogelijke tekortkomingen in de opzet van de interne beheersing te identificeren.

- *Resultaat: inzicht in de blinde vlekken in de interne beheersing en inzicht in de logica van de interne beheersing en verbijzonderde interne controle.*

2.3 Het formuleren van acties en keuzes ter verbetering van de opzet van de interne beheersing en de verbijzonderde interne controle.

- *Resultaat: concrete actielijst.*

Stap 3: Informeren/consulteren van het bestuur

3.1 Informeren van bestuur over rechtmatigheidsverantwoording, de rollen, risico's en keuzes langs één, of meerdere scenario's.

- *Resultaat: draagvlak en delen van informatie.*

Stap 4: Uitwerking in jaarstukken

4.1 Vertalen van de voorschriften van de commissie BBV naar de jaarstukken.

- *Resultaat: een concrete uitwerking van wat waar in de jaarstukken opgenomen dient te worden.*

Planning

Stap	Status
Stap 1: Uitgangspunten en risicoanalyse	Onderhanden, gereed eind Q2
Stap 2: Toetsingskader en interne beheersing	Gepland begin Q3
Stap 3: Informeren van het bestuur	Gepland eind Q2/begin Q3
Stap 4: Uitwerking in jaarstukken	Gepland Q4 2023/Q1 2024

Informeren en consulteren bestuur

Eind juni zal het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur in de informatiebijeenkomst worden bijgepraat over de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. In deze bijeenkomst staan de volgende vragen centraal:

- *Wat houdt de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording in?*
- *Welke afwegingen kan het bestuur maken? Welke kaders zijn er te stellen?*
- *Wat is de rol van het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur? En hoe komt dat tot uiting?*
- *Welke sturingsmogelijkheden zijn er voor het bestuur?*
- *Hoe is e.a. intern georganiseerd?*
- *Wat is de rolverdeling tussen de accountant en de collega's van de interne controle?*